

พาณิชย์ชี้เป้า โอกาสทางธุรกิจรับสังคมสูงวัย

นายพูนพงษ์ นัยนาภากรณ์ ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) เปิดเผยผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในเดือนพฤษภาคม 2566 ทุกอำเภอทั่วประเทศ เกี่ยวกับการใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุ และกิจกรรมที่ผู้สูงอายุนิยมหรือให้ความสนใจ ซึ่งปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ซึ่งสัดส่วนผู้สูงวัยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่สัดส่วนอัตราการเกิดและประชากรวัยทำงานลดน้อยลง โดยในปี 2565 ประชากรอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนถึง 12.69 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2564 ร้อยละ 3.73 และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 19.2 ของจำนวนประชากรไทยทั้งหมด การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุดังกล่าว ส่งผลให้โครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทยเปลี่ยนไป รวมถึงสมาชิกของคนในครอบครัว มีภาระหน้าที่และค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน โดยพบว่า

- **ผู้สูงอายุที่อยู่ในการดูแล** พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามกว่าครึ่ง (ร้อยละ 50.15 ของผู้ตอบทั้งหมด) ระบุว่า ปัจจุบันตนมีผู้สูงอายุอยู่ในความดูแล

เมื่อพิจารณาผู้ตอบเป็นรายอาชีพ พบว่า อาชีพที่มีผู้สูงอายุอยู่ในความดูแลมากที่สุด 4 อันดับแรก คือ กลุ่มไม่ได้ทำงาน/บ้านานาญ (ร้อยละ 75.41) เกษตรกร (ร้อยละ 64.43) ผู้ประกอบการ (ร้อยละ 55.06) และพนักงานของรัฐ (ร้อยละ 50.27)

เมื่อพิจารณาผู้ตอบตามระดับรายได้ พบว่า ช่วงรายได้ที่มีผู้สูงอายุอยู่ในความดูแลมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ รายได้มากกว่า 50,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 68.05) รายได้ระหว่าง 30,000 – 50,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 57.14) และไม่เกิน 10,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 50.97)

- **จำนวนผู้สูงอายุในความดูแล** ผู้ตอบเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 92.75) ระบุว่าต้องดูแลผู้สูงอายุ 1 - 2 คน รองลงมาคือ 3 - 4 คน (ร้อยละ 6.44) และมากกว่า 5 คน (ร้อยละ 0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายอาชีพและระดับรายได้ พบว่า ผลการสำรวจสอดคล้องกับภาพรวม

- **รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุ** ผู้ตอบที่ต้องดูแลผู้สูงอายุเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 89.48) จะดูแลด้วยตนเองและภายในครอบครัว มีเพียงส่วนน้อยที่ให้ผู้สูงอายุดูแลตัวเอง (ร้อยละ 7.17) และให้อยู่ในศูนย์รับดูแลหรือบ้านพักคนชรา (ร้อยละ 3.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายอาชีพและระดับรายได้ พบว่า ผลการสำรวจสอดคล้องกับภาพรวม มีเพียงกลุ่มผู้ไม่ได้ทำงาน/บ้านานาญ และผู้มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท/เดือน ที่มีสัดส่วนการให้ผู้สูงอายุดูแลตัวเองสูงกว่าภาพรวม (ร้อยละ 22.73 และ 8.14 ตามลำดับ) อาจเนื่องด้วยผู้ตอบในกลุ่มผู้ไม่ได้ทำงาน/บ้านานาญ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและสามารถดูแลตัวเองได้ ขณะที่ผู้มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท/เดือน จะต้องดูแลตัวเองเนื่องจากข้อจำกัดของรายได้

- **ค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุ** ผู้ตอบที่ต้องดูแลผู้สูงอายุเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 88.86) ระบุว่า มีค่าใช้จ่ายโดยรวมไม่เกิน 10,000 บาท/เดือน รองลงมาคือ 10,001 – 30,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 9.54) และ 30,001 – 50,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 1.27) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายอาชีพและระดับรายได้ พบว่า ผลการสำรวจสอดคล้องกับภาพรวม และเป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท/เดือน มีสัดส่วนค่าใช้จ่าย 10,001 – 30,000 บาท/เดือนค่อนข้างสูง (ร้อยละ 29.25) สะท้อนถึงความสามารถในการใช้จ่าย ที่ผู้มีรายได้สูงจะมีแนวโน้มใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

- **ประเภทค่าใช้จ่าย** ในภาพรวม 3 อันดับแรก คือ อาหาร (ร้อยละ 74.48) ตามด้วย ค่ารักษาพยาบาล/ค่าบริการทางการแพทย์ (ร้อยละ 52.52) และของใช้ส่วนตัว (เช่น สบู่ ยาสีฟัน แป้ง เสื้อผ้า เครื่องประดับ และผ้าอ้อมสำเร็จรูป) (ร้อยละ 51.36) เมื่อพิจารณารายอาชีพและระดับรายได้ พบว่า ผลการสำรวจส่วนใหญ่สอดคล้องกับภาพรวม มีเพียงกลุ่มผู้ไม่ได้ทำงาน/บ้านานาญ และ เกษตรกร ที่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยาและเวชภัณฑ์ สูงเป็นอันดับ 3 (ร้อยละ 56.52 และ 45.60 ตามลำดับ) ส่วนพนักงานของรัฐ มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยาและเวชภัณฑ์เท่ากับค่าของใช้ส่วนตัว (ร้อยละ 43.06 เท่ากัน) ทั้งนี้

กลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายส่วนตัวสูงเป็นอันดับ 2 คือ กลุ่มพนักงานบริษัท (ร้อยละ 63.40) นักศึกษา (ร้อยละ 57.29) ผู้มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 59.58) และมากกว่า 50,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 46.09)

● **กิจกรรมที่ผู้สูงอายุนิยมทำหรือให้ความสนใจ** ในภาพรวม พบว่า กิจกรรม 3 อันดับแรกที่ผู้สูงอายุนิยมหรือสนใจ คือ การอยู่บ้านดูแลคนในครอบครัว (ร้อยละ 75.77) การเข้าวัดทำบุญ (ร้อยละ 36.94) และการทำสวนตกแต่งต้นไม้ (ร้อยละ 27.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายอาชีพและระดับรายได้ พบว่า ผลการสำรวจส่วนใหญ่สอดคล้องกับภาพรวม ยกเว้นผู้ตอบกลุ่มเกษตรกร และผู้มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท/เดือน ที่สนใจการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้สูงเป็นอันดับ 3 (ร้อยละ 26.40 และ 31.37 ตามลำดับ) เป็นที่น่าสังเกตว่า ความชอบอยู่บ้านของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการดูแลผู้สูงอายุข้างต้นที่เกือบทั้งหมดจะดูแลด้วยตนเองและภายในครอบครัว นอกจากนี้ ผู้สูงอายุในครอบครัวผู้มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท/เดือน นิยมการดูสื่อออนไลน์/เล่นมือถือ/ซื้อของออนไลน์ เป็นอันดับ 3 เท่ากับการทำสวนตกแต่งต้นไม้ (ร้อยละ 26.09 เท่ากัน) ซึ่งอาจสะท้อนว่า การทำตลาดสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นโอกาสทางการค้าที่มีศักยภาพของภาคธุรกิจที่ต้องการกลุ่มลูกค้ากำลังซื้อสูง

นายพูนพงษ์ กล่าวสรุปถึงผลการสำรวจครั้งนี้ ที่แสดงให้เห็นว่า แม้โครงสร้างประชากรจะเปลี่ยนแปลงไป แต่สินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยสี่ (อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค) ยังคงเป็นสิ่งจำเป็นลำดับต้น ๆ เมื่อประกอบกับกิจกรรมที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจ อาทิ การอยู่บ้านดูแลคนในครอบครัว การเข้าวัดทำบุญ และการทำสวนตกแต่งต้นไม้ จึงเป็นโอกาสของผู้ประกอบการที่จะพัฒนาสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของคนวัยนี้ ในราคาที่เข้าถึงได้ ในช่องทางจำหน่ายที่เหมาะสม อาทิ ช่องทางออนไลน์ที่ได้รับความนิยมจากผู้สูงอายุในครอบครัวที่มีรายได้ค่อนข้างสูง ในส่วนของภาครัฐ ควรส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุในครัวเรือนภาคเกษตรที่มีรายได้ไม่มากนัก หรือผู้ที่ยังต้องการประกอบอาชีพ ให้สามารถทำงานได้ มีความปลอดภัย ได้รับค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์และสวัสดิการตามความเหมาะสม สำหรับกระทรวงพาณิชย์ นอกจากการกำกับดูแลการจำหน่ายสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเป็นธรรมทั้งผู้ผลิต ผู้ค้า และประชาชนผู้บริโภคแล้ว ยังมีการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจบริการผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ให้สามารถบริหารจัดการธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีมาตรฐาน มีศักยภาพในการแข่งขันและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศต่อไป

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
กระทรวงพาณิชย์
มิถุนายน 2566

ข้อมูลประกอบ (ร้อยละ)

1. ในครอบครัวท่านมีผู้สูงอายุ (ผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป) ที่ต้องดูแลหรือไม่

อาชีพ	ภาพรวม	เกษตรกร	พนักงานของรัฐ	ผู้ประกอบการ	นักศึกษา	พนักงานบริษัท	อาชีพอิสระ	ไม่ได้ทำงาน/บ้านอายุ
มี/ เป็นผู้สูงอายุเอง	50.15	64.43	50.27	55.06	44.52	43.52	46.73	75.41
ไม่มี	49.85	35.57	49.73	44.94	55.48	56.48	53.27	24.59
รายได้ (บาท/เดือน)		ไม่เกิน 10,000	10,001-30,000	30,001-50,000	มากกว่า 50,000			
มี/ เป็นผู้สูงอายุเอง		50.97	47.09	57.14	68.05			
ไม่มี		49.03	52.91	42.86	31.95			

จำนวนผู้สูงอายุที่ต้องดูแล

อาชีพ	ภาพรวม	เกษตรกร	พนักงานของรัฐ	ผู้ประกอบการ	นักศึกษา	พนักงานบริษัท	อาชีพอิสระ	ไม่ได้ทำงาน/บ้านอายุ
1-2 คน	92.75	87.76	93.36	94.23	88.78	95.96	92.36	88.10
3-4 คน	6.44	11.81	5.17	5.58	9.18	3.84	6.31	9.52
มากกว่า 5 คน	0.81	0.42	1.48	0.19	2.04	0.20	1.33	2.38
รายได้ (บาท/เดือน)		ไม่เกิน 10,000	10,001-30,000	30,001-50,000	มากกว่า 50,000			
1-2 คน		92.41	93.71	91.78	92.59			
3-4 คน		6.72	5.51	8.22	6.48			
มากกว่า 5 คน		0.87	0.78	0.0	0.93			

2. ใครดูแลผู้สูงอายุเป็นหลัก

อาชีพ	ภาพรวม	เกษตรกร	พนักงานของรัฐ	ผู้ประกอบการ	นักศึกษา	พนักงานบริษัท	อาชีพอิสระ	ไม่ได้ทำงาน/บ้านญาติ
ท่าน/ครอบครัวดูแลเอง	89.48	90.69	87.87	92.83	87.76	89.86	88.82	68.18
ผู้สูงอายุดูแลตนเอง (ไม่มีคนดูแล)	7.17	4.45	9.19	4.34	10.20	7.91	6.91	22.73
ให้อยู่ในศูนย์รับดูแล บ้านพักคนชรา สถานพยาบาล	3.35	4.86	2.94	2.83	2.04	2.23	4.28	9.09
รายได้ (บาท/เดือน)		ไม่เกิน 10,000	10,001-30,000	30,001-50,000	มากกว่า 50,000			
ท่าน/ครอบครัวดูแลเอง		90.79	88.34	91.59	94.39			
ผู้สูงอายุดูแลตนเอง (ไม่มีคนดูแล)		8.14	7.91	4.85	2.80			
ให้อยู่ในศูนย์รับดูแล บ้านพักคนชรา สถานพยาบาล		1.07	3.74	3.56	2.80			

3. ผู้สูงอายุในครอบครัวท่านมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ประมาณเท่าไร

อาชีพ	ภาพรวม	เกษตรกร	พนักงานของรัฐ	ผู้ประกอบการ	นักศึกษา	พนักงานบริษัท	อาชีพอิสระ	ไม่ได้ทำงาน/บ้านญาติ
ไม่เกิน 5,000 บาท/เดือน	49.06	61.38	43.59	41.18	50.25	50.0	57.89	42.22
5,000-10,000 บาท/เดือน	39.80	32.11	39.19	44.97	41.62	39.43	35.53	44.44
10,001-30,000 บาท/เดือน	9.54	6.10	13.92	12.52	7.11	8.94	4.93	11.11
30,001-50,000 บาท/เดือน	1.27	0.41	2.93	0.95	1.02	1.22	1.32	0.0
สูงกว่า 50,001 บาท/เดือน	0.33	0.0	0.37	0.38	0.0	0.41	0.33	2.22
รายได้ (บาท/เดือน)		ไม่เกิน 10,000	10,001-30,000	30,001-50,000	มากกว่า 50,000			
ไม่เกิน 5,000 บาท/เดือน		60.34	49.32	40.52	25.47			
5,000-10,000 บาท/เดือน		35.56	41.44	40.85	38.68			
10,001-30,000 บาท/เดือน		3.66	8.39	14.38	29.25			
30,001-50,000 บาท/เดือน		0.43	0.76	3.59	2.83			
สูงกว่า 50,001 บาท/เดือน		0.0	0.08	0.65	3.77			

4. ผู้สูงอายุในครอบครัวท่านมีค่าใช้จ่ายสินค้าและบริการประเภทใดมากที่สุด (เลือกได้ 3 ข้อ)

อาชีพ	ภาพรวม	เกษตรกร	พนักงานของรัฐ	ผู้ประกอบการ	นักศึกษา	พนักงานบริษัท	อาชีพอิสระ	ไม่ได้ทำงาน/บ้านอายุ
อาหาร	74.48	66.80	73.67	74.03	75.88	80.00	72.93	71.74
ค่ารักษาพยาบาล/ บริการทางการแพทย์	52.52	65.60	47.33	54.73	47.74	50.20	50.32	52.17
ยาและเวชภัณฑ์	43.83	45.60	43.06	44.34	44.72	42.60	41.72	56.52
ของใช้ส่วนตัว	51.36	40.00	43.06	50.28	57.29	63.40	49.68	45.65
ที่พักอาศัย	5.04	5.60	4.63	4.27	6.53	4.00	7.32	0.00
ค่าศูนย์/คนดูแลผู้สูงอายุ	1.76	0.80	2.14	2.41	1.01	1.80	1.59	2.17
ประกันภัย/อุบัติเหตุ/ชีวิต/ สุขภาพ	7.35	3.20	7.83	6.86	17.09	5.80	7.32	8.70
สันทนาการ	4.90	0.80	7.47	7.05	2.51	3.80	5.10	8.70
ค่าบริจาค/ทำบุญ	12.11	4.00	13.88	19.67	14.57	8.80	9.55	6.52
อื่น ๆ	1.11	0.00	3.20	0.37	5.53	0.20	0.00	2.17
รายได้ (บาท/เดือน)		ไม่เกิน 10,000	10,001-30,000	30,001-50,000	มากกว่า 50,000			
อาหาร		78.74	74.29	72.76	71.30			
ค่ารักษาพยาบาล/ บริการทางการแพทย์		50.32	55.43	50.64	43.48			
ยาและเวชภัณฑ์		42.32	46.74	37.50	40.87			
ของใช้ส่วนตัว		59.58	51.25	45.19	46.09			
ที่พักอาศัย		4.42	4.84	5.45	6.09			
ค่าศูนย์/คนดูแลผู้สูงอายุ		1.05	1.25	4.49	3.48			
ประกันภัย/อุบัติเหตุ/ชีวิต/ สุขภาพ		7.79	6.34	9.94	10.43			
สันทนาการ		2.11	4.17	11.22	8.70			
ค่าบริจาค/ทำบุญ		7.79	9.77	25.96	22.61			
อื่น ๆ		2.53	0.58	0.96	1.74			

5. กิจกรรมที่ผู้สูงอายุในครอบครัวท่านนิยมทำหรือมีความสนใจ (เลือกได้ 3 ข้อ)

อาชีพ	ภาพรวม	เกษตรกร	พนักงานของรัฐ	ผู้ประกอบการ	นักศึกษา	พนักงานบริษัท	อาชีพอิสระ	ไม่ได้ทำงาน/บ้านอายุ
อยู่บ้าน ดูแลคนในครอบครัว (อาทิ เลี้ยงหลาน ทำงานบ้าน)	75.77	77.20	75.09	72.54	80.90	76.60	77.71	78.26
เข้าร่วมชมรมหรือทำกิจกรรม เป็นกลุ่ม	15.16	14.40	13.88	16.51	10.55	14.60	18.79	13.04
ประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้	23.12	26.40	16.37	24.12	28.64	21.60	24.52	21.74
เข้าวัด ทำบุญ	36.94	36.00	33.45	47.87	34.67	32.00	32.80	34.78
ดูสื่อออนไลน์/เล่นมือถือ/ ซื้อของออนไลน์	17.43	13.60	23.13	16.88	18.59	19.00	14.97	4.35
ทำสวน ตกแต่งต้นไม้	27.55	25.20	30.96	25.60	33.17	26.60	27.07	36.96
เลี้ยงสัตว์เลี้ยง	14.52	17.60	14.59	12.62	20.60	14.80	11.78	17.39
ออกกำลังกาย (สวนสาธารณะ ฟิตเนส)	10.36	3.60	7.83	16.51	6.53	10.40	10.19	8.70
เดินทางท่องเที่ยว	2.45	0.40	2.14	3.90	2.51	2.60	0.96	4.35
อบรม/เรียนเสริมทักษะ	0.92	0.40	0.71	0.56	2.51	1.00	0.96	2.17
อื่น ๆ	1.99	1.60	2.85	1.48	6.03	1.80	0.32	2.17
รายได้ (บาท/เดือน)		ไม่เกิน 10,000	10,001-30,000	30,001-50,000	มากกว่า 50,000			
อยู่บ้าน ดูแลคนในครอบครัว		78.11	78.13	70.19	66.09			
เข้าร่วมชมรมหรือทำกิจกรรม เป็นกลุ่ม		10.74	15.94	17.63	20.00			
ประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้		31.37	21.87	20.19	13.91			
เข้าวัด ทำบุญ		34.95	36.31	46.47	34.78			
ดูสื่อออนไลน์/เล่นมือถือ/ ซื้อของออนไลน์		11.16	18.70	19.87	26.09			
ทำสวน ตกแต่งต้นไม้		29.26	26.79	29.17	26.09			
เลี้ยงสัตว์เลี้ยง		14.53	15.11	13.78	16.52			
ออกกำลังกาย		5.89	8.51	22.44	14.78			
เดินทางท่องเที่ยว		1.26	2.00	4.17	8.70			
อบรม/เรียนเสริมทักษะ		1.68	0.67	0.96	0.87			
อื่น ๆ		2.95	1.84	1.28	1.74			

การใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุ และกิจกรรมที่ผู้สูงอายุนิยมหรือให้ความสนใจ

ผลการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าครึ่งมีผู้สูงอายุอยู่ในการดูแลจำนวน 1 – 2 คน โดยเน้นดูแลด้วยตนเองและภายในครอบครัว ในส่วนของค่าใช้จ่ายในการดูแล เกือบทั้งหมดใช้จ่ายไม่เกิน 10,000 บาท/เดือน โดยเป็นค่าอาหาร ค่ารักษาพยาบาล/บริการทางการแพทย์ และของใช้ส่วนตัว มากที่สุด สำหรับกิจกรรมที่ได้รับความนิยมในกลุ่มผู้สูงอายุ คือ การอยู่บ้านดูแลคนในครอบครัว การเข้าวัดทำบุญ และการทำสวนตกแต่งต้นไม้

